

Levensloop Thomson

Hieronder volgt een resumé van het leven van;

Lodewijk Willem Johan Karel Thomson, geboren in 1869 in Voorschoten.

Zijn voorvader John James Thomson kwam met de Schotse huurregimenten in 1701 naar Nederland.

Vader was officier van gezondheid in Rotterdam met de bijnaam Sint Nicolaas in verband met zijn enorme witte baard en beminnelijkheid voor zijn patiënten.

Moeder was van lage adel, overleden toen Lodewijk 15 jaar oud was en naar de KMA in Breda ging, (broer Pieter volgde een jaar later en ging vervolgens naar de KMar).

In archief KMA de aantekening gevonden dat Thomson cornet speelde, goed kon tekenen en "goed met zijn minderen kon omgaan".

Ging vervolgens o.a. werken bij de militaire cartografische dienst.

Was van huis uit Nederlands-Hervormd, werd actief vrijmetselaar.

Trouwde met Jet Slotemaker uit Schiedam en nam dienst bij het KNIL en vertrok vervolgens in 1895 naar het strijdtoneel van Nederlands-Indië.

Werd als jonge luitenant in 1897 benoemd tot Ridder Militaire Willems Orde voor moed, beleid en trouw, omdat hij zijn gewonde commandant in 1896 verving.

Keerde in 1897 terug in Nederland en mocht naar de Hogere Krijgsschool.

Reed mee in 1898 in de ere-escorte bij de inhuldiging van koningin Wilhelmina.

Werd lid van de sociëteit de Witte in Den Haag.

Kreeg dochter Maria Wilhelmina, die stierf voor het eerste levensjaar. Vervolgens werd dochter Maria (genaamd Rie) geboren in 1899/1900.

Richtte een nieuw militair tijdschrift op, om zo zijn moderne ideeën over de krijgsmacht te publiceren, die zeer tegen de zin waren van de defensieleiding. Hij was zijn tijd ver vooruit....

Het betrof artikelen zoals;

- Tegen het duel (als de koningin wordt beledigd, zegt dat meer over de belediger dan over de koningin, dus onzin om te duelleren).

-De Nederlandse belastingbetaler heeft er recht op dat er voor militaire uitgaven offertes worden aangevraagd van meer dan een firma, dus hij tegen de monopoliepositie van Krupp.

-Hij was tegen de militaire kadaverdiscipline van die tijd.

-Vond dat bijv. Groningers moesten dienen in het Noorden en Limburgers in het Zuiden, want soldaten zouden beter gemotiveerd zijn om daar het land te verdedigen en kenden het eigen terrein beter.

-Publiceerde zeer tegen de zin van de legerleiding een door hem zelf getekende kaart van Nederlands-Indië, omdat het Nederlandse volk als belastingbetaler daar recht op had.

-Pleitte voor de democratisering van het leger.

-Ventileerde zijn mening over Nederlands-Indië als wingewest. Vond dat de inkomsten uit dat land de inwoners toekwam en dat er geïnvesteerd moest worden in onderwijs en gezondheidszorg etc.

Citaat van Thomson; "Niet wie zich mokkend afkeert, doch wie manlijk en broederlijk zijn grieven uit, heeft kans op ene verbetering. Zoekt gene splitsing, slecht in eenheid ligt macht."

Werd als militair attaché met 3 andere officieren naar de Boerenoorlog in Zuid-Afrika gestuurd (1900-1901). Alle grote mogendheden van die tijd deden dat omdat men benieuwd was naar de moderne oorlogsvoering en het gebruik van het nieuwe rookloze kruit (of i.d.).

Werd door de Boerenlegerleiding het land uitgezet nadat ze een brief aan zijn vrouw onderschept hadden, waarin hij ongewenste kritiek op die legerleiding had (bestaande uit notabele burgers), terwijl Thomson ook schreef grote bewondering te hebben voor de niet-militair getrainde boerensoldaten. Als protest legden vervolgens alle buitenlandse militair-attachés het werk neer en dreigden met vertrek. Daarop werd Thomson weer toegelaten tot het strijdtoneel via Mozambique.

Na de vredessluiting met Groot-Brittannië vertrok hij naar Nederland met medeneming van meer dan 20.000 telegrammen aangaande de strijd, die volgens mijn gegevens in de kelder liggen van de KB.

Kreeg vervolgens opdracht een rapport op te maken over de Boerenoorlog samen met zijn collega militair attachés. Een officier was in Zuid-Afrika verwond geraakt en daaraan overleden. Een nam eenmaal terug eervol ontslag i.v.m. een schotwond aan zijn been. Een pleegde zelfmoord i.v.m. een familiair voorkomende depressie. Dus Thomson moest de klus in zijn eentje klaren, werkzaam op het Krijgskundig Archief.

Tijdens de Grote Spoorwegstaking van 1903 ontzette en bewaakte Thomson zonder bloedvergieten de spoorwegen van en naar Den Haag op verzoek van de regering, die het in eerste instantie niet lukte om bij elkaar te komen voor overleg tijdens deze noodsituatie. Bovendien was het spoorwegnet van groot

belang voor de voedselvoorziening! Hij werd vervolgens benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau met de zwaarden.

De Nederlandse legerleiding wilde eigenlijk al heel lang af van deze eigengereide en kritische militair, die nog nooit bevorderd en nog altijd luitenant gebleven was. Daar was nu geen sprake meer van, dus moest de legerleiding noodgedwongen hem bevorderen tot kapitein en vervolgens werd hij "verbannen" naar het verre Friesland naar Leeuwarden met een (geheim) begeleidend schrijven van de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht aan de commandant de Veer van de kazerne aldaar dat "deze man niet te breidelen, noch in te toemen was". Dat zette de toon!

Uit dagboek aantekeningen van de minister van Staat de heer Algra en de latere minister-president Gerbrandy (die ik kreeg van Cees Fasseur) blijkt hoe geliefd Thomson werd zowel bij de soldaten als bij de bevolking in Leeuwarden als ook in de hele provincie Friesland. Hij hielp zijn manschappen zo nodig met de ransel te dragen bij rugklachten. Kwam op voor een van zijn korporaals die volgens de burgemeester en de commandant zwaarder gestraft moest worden voor pianospelen in een café op zaterdagavond tegen betaling als de pianist te dronken was. Thomson zelf kreeg daarop een berisping voor het oog van alle troepen en vervolgens kamerarrest. Alle soldaten zamelden geld in en lieten als steunbetuiging een groepsfoto maken en schoven dat in het geheim onder zijn deur door. De commandant rapporteerde hem voor de Militaire Tuchtraad. Maar Thomson daagde de commandant uit en rapporteerde zelf ook een rapport over de commandant richting Militaire Tuchtraad!

De Liberale Unie van Friesland vroeg vervolgens of hij bij de komende verkiezingen van 1905 lijsttrekker wilde worden voor het district Leeuwarden. Massaal koos de Friese bevolking hem en zo versloeg hij Wibaut en Troelstra en nog een derde persoon. Op het stembiljet stond zijn portret en de tekst luidde ongeveer; "Stemt allen op de kapitein Thomson, want zoals Thomson als een vader voor zijne soldaten is, zo zal hij als een vader voor ons allen in de regering zijn" of i.d. (Ik heb ooit van de kleinzoon van de adjudant van Thomson een kopie van dat stembiljet gekregen). Van hem hoorde ik ook dat beide heren, ieder maar een kind hebbende, met hun dochters samen eendjes voerden op hun vrije zondag).

Zo verhuisde Thomson terug naar Den Haag om lid van de Tweede Kamer te worden. Vandaaruit schreef hij geregeld naar zijn vroegere adjudant, o.a. met de vraag of de dekens voor de soldaten ooit gearriveerd waren en een ansichtkaart vanuit Londen, altijd met de groeten van zijn dochtertje Rie aan dochtertje Siepie van de adjudant.

Later werd hij in 1909 ook lid van de gemeenteraad van Den Haag, waar hij zich beijverde voor sociale woningbouw en -heel modern- voor schoolbioscopen!

Als Kamerlid bracht hij geregeld zijn mening over Nederlands-Indië als wingewest onder de aandacht. Hij vond dat een groot deel van de inkomsten uit dat land de inwoners toekwam en dat er o.a. geïnvesteerd moest worden in onderwijs en gezondheidszorg etc. Hij kreeg slechts van 2 andere Kamerleden steun voor zijn afwijzing van het regeringsbeleid inzake de kolonie Nederlands-Indië als wingewest. Ook zijn kritiek inzake militair "vandalistisch" optreden aldaar -nadat de vrede in 1904 getekend was- werd hem niet in dank afgenomen. Om de publieke opinie te beïnvloeden "lekte" hij waarschijnlijk naar de pers.

Voor de verkiezingen van 1909 stelde hij zich weer verkiesbaar en zo bleef hij in de Tweede Kamer tot 1913. Bij zijn afscheid werd hij Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Ook werd hij als militair attaché naar de Balkanlanden, inclusief Griekenland, gestuurd tijdens de eerste Balkanoorlog in 1912-1913, waarbij de Balkanlanden zich vrij vochten van het Ottomaanse Rijk.

Albanië zag kans op 28 november 1912 de onafhankelijkheid van de Republiek Albanië in Vlore uit te roepen.

Tijdens de Tweede Balkanoorlog, na de vredesconferentie van mei 1913 in Londen, gingen de diverse onafhankelijk geworden Balkanlanden onderling oorlog voeren inzake de grenzen. En de buurlanden vielen ook Albanië aan.

Na zijn Kamerlidmaatschap werd Thomson in 1913 bevorderd tot majoor en kreeg hij als opdracht een tweede regiment Infanterie op te richten in de Rabenhauptkazerne in Groningen met als zijn meerdere de kolonel de Veer, broer van de Leeuwarder commandant! (Het waren beide oud-ooms van de voormalige IGK de generaal Cees de Veer, die meer sympathie heeft voor Thomson dan voor zijn oud-ooms!)

Werd lid van de Herensoiciteit in Groningen.

De Grote Mogendheden -Duitsland, Oostenrijk/Hongarije en Italië aan de ene kant en aan de andere kant Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland- spraken zich tijdens de vredesconferentie te Londen in mei 1913 uit voor de onafhankelijkheid van Albanië, omdat men vreesde voor een uit balans slaan van de regio als "Kruitvat van Europa" en men tegenstrijdige belangen had t.a.v. de toegang tot de Middellandse Zee. Met een onafhankelijk Albanië probeerde men het machtsevenwicht te bewaren.

Nederland -als een land zonder directe belangen in die Balkanstreek- en als ervaringsdeskundige met een land met de islamitische religie (met zelfs op dit gebied in Leiden een hoogleraar: Snouck Hourgonje), werd daarop verzocht om de nieuwbakken republiek Albanite helpen met het vormen van een defensieleger ofwel een "gendarmerie", omdat de omringende buurlanden de grenzen

belaagden. Zweden was eerst hiervoor gevraagd, maar had de handen al vol met Iran.

Ook leek het wijs om een onafhankelijk vorst aan te stellen. Er waren ongeveer 20 kandidaten van koninklijke bloede, veelal tweede zoons van Rooms-Katholieke en ook Islamitische signatuur. Aangezien er in Albanie sprake was van drie verschillende religies, nl. in het noorden overwegend Rooms-Katholiek, in het midden Islamitisch en in het zuiden Grieks-Katholiek, koos men heel pragmatisch voor een protestantse prins Wilhelm zu Wied, (achter)neef van koningin Wilhelmina.

Nederland, wat neutraal wenste te blijven, was wel zo verstandig zich eerst te willen oriënteren in het land zelf om ter plekke te zien of het verzoek een haalbare kaart was. Men organiseerde daarom eerst een studiereis. Eigenlijk vanzelfsprekend viel de keus van de regering op de majoor Thomson. De kolonel de Veer uit Groningen ging ook mee. Het botste vanaf het begin tussen die twee heren. De ene een vooruitstrevende en de ander een ouderwetse militair.

Per paard en per boot trokken ze door het hele gebied en zoals Thomson noteerde; het waren middeleeuwse toestanden in het land. Maar Albanië moest volgens Thomson geholpen worden, moest ook aanspraak kunnen maken op vrede en recht!

Daarop besloot de regering in Nederland dat er een "mission hollandaise en Albanie" moest komen. Vervolgens werden er 15 Nederlandse officieren gevonden, die goed moesten kunnen paardrijden, de Franse taal machtig moesten zijn en het liefst ongetrouwd moesten zijn. Er waren twee adjudanten voor Thomson en de Veer bij en ook een officier van gezondheid. Op eigen kosten en onbezoldigd arriveerde later ook een andere Nederlandse arts.

Vermoedelijk was Nederland huiverig om niet langer neutraal over te komen, indien het mis zou gaan in dit Balkanland, ondanks de aanwezigheid van een Internationale troepenmacht in Noord-Albanie. Dus kregen alle Nederlandse officieren o.l.v. de Veer en Thomson eerst een hogere rang en gingen ze -zeer uitzonderlijk- in vreemde nl. Albanese krijgsdienst over, hetgeen NB bij wet verboden is/was. Zo werd Thomson luitenant-kolonel en de Veer generaal. Dat verklaart waarom er nadien afwisselend over de majoor Thomson of de overste Thomson gesproken en geschreven werd! (Later sprak men trouwens altijd over Thomson en de Veer).

Direct in januari 1914 was er sprake van een -door Thomson en de Veer, ieder met hun adjudant- verijdelde machtsgreep in Vlore. Vervolgens verordonneerden zij dat alle Albanese mannen hun geweer zouden moeten inleveren en vervolgens weer terug zouden krijgen als zij deel gingen uitmaken van de nieuwe gendarmerie (defensieleger), waartoe zij getraind en vooral gedisciplineerd moesten worden. Ook het plunderen na de slag was een punt van aandacht. Het traditionele gebruik bleek niet uit te roeien.

Het land werd opgedeeld in districten en elk district kreeg een Nederlands ajoor en kapitein die leiding aan de nieuw gevormde legertjes zouden geven om de grenzen te verdedigen. Maar het was haast onbegonnen werk. Er werd gevochten door Serviërs, Montenegrijnen en Grieken, met o.a. massamoorden op Albanese. De Bosnische islamitische boertjes -wonend in de omgeving van Tirana- werden opgestookt door de opstandige Essad Pasha Toptani die de rebellie tegen hem om wist te buigen tegen de Albanese regering, tegen de nieuwe Mbrett zu Wied en tegen de Nederlandse officieren met de Albanese gendarmerie. De Pasja werd verbannen naar Italië, maar wist in het geheim terug te keren naar Albanië.

Later bleek dat Italië al een leger klaar had klaar staan in Bari om de oversteek te maken.

Op 15 juni 1914 werd uiteindelijk de toenmalige hoofdstad Durres/Durazzo door deze "rebellens" belegerd. Al die tijd hadden de Nederlandse officieren "hulp" van vrijwilligers overal vanuit Europa, die oorlog als een uitdagende sport zagen en zich niet altijd lieten gezeggen door de Nederlandse officieren, wat vaak ook tot problemen leidden.

De "rebellens" trokken heel onvoorzien door het moeras richting ten aaval bij het ochtendgloren. De Veer was op verlof naar Nederland en Thomson liet in allerijl ook aan die kant van de stad loopgraven aanleggen. De noordelijke bergstammen -Mirdieten en Malisoren- alsook de Kosovaren o.l.v. Isa Boletini stonden aan de kant van de regering met de officiële Albanese gendarmerie olv de Nederlandse officieren, maar misschien/waarschijnlijk tgv de opgeschorte bloedwraak sinds de komst van de nieuwe vorst op 7 maart 1914, kwamen zij niet goed in actie tijdens die laatste strijd. Tegen 9.00uur, in het heetst van de strijd, werd Thomson dodelijk getroffen door een kogel, waarschijnlijk van een sluipschutter. Het werd die hele dag geheim gehouden, totdat de aanval was afgeslagen. De volgende dag werd hij onder veel eerbetoon begraven.

Van de achterkleinzoon van Thomson kreeg ik de brief vanuit Albanie aan de Nederlandse minister van Oorlog met het droevige nieuws en het verzoek het stoffelijk overschot op te halen om in Nederlandse grond begraven te kunnen worden.

Nederland stuurde vervolgens een pantserdekkruiser(meen ik), de Noord-Brabant, naar Albanie om het stoffelijk overschot van de net 45 jaar oud geworden Thomson op te halen in een loden kist. Er bestaat een prachtig schilderij van deze aankomst in A'dam van J.Goedhart, verloren gewaand en door mij teruggevonden op de Julianakazerne in Den Haag, nu terug naar het Legermuseum.

Amsterdam en Den Haag betwistten elkaar de eer om Thomson te begraven in hun stad, maar de weduwe besloot hem in Groningen te laten begraven, vlakbij

het gezinshuis waar zij met hun veertienjarige dochter woonde en in de buurt ook van de Rabenhauptkazerne.

De oudste film van Groningen betreft deze aankomst in Amsterdam, de treinreis langs de diverse garnizoensplaatsen, waarbij manschappen te paard langs de rails stonden opgesteld als eerbetoon aan deze "gevallen held van Durazzo", alsook de begrafenis op de Zuiderbegraafplaats tijdens een enorm onweer met hagelstenen. De toevallig op een zolder teruggevonden film werd begin van deze eeuw gerestaureerd en ligt in de Groninger Gemeentearchieven, waarvan ik een copie heb gekregen. Koningin Wilhelmina kwam naar Groningen en hield een toespraak voor de militairen van de Rabenhauptkazerne ter ere van Thomson. Die toespraak heb ik in mijn bezit.

Op 28 juni viel het schot van Sarajevo en op 1 augustus werd overal in Europa de mobilisatie uitgeroepen. Vervolgens keerden alle officieren moeizaam terug naar het Vaderland om weer dienst te nemen in Nederland. Er waren 2 officieren als gijzelaars gevangen genomen door rebellen, maar die kwamen in september vrij en keerden mbv -ik meen het Rode Kruis- weer huiswaarts met de generaal de Veer die terugkeerde naar Albanië na de dood van Thomson en hiertoe bemiddelde. Vervolgens ging de Veer met eervol leeftijdsontslag.

Albanië werd tijdens WO1 bezet door Oostenrijk, Italië en Frankrijk en werd opnieuw onafhankelijk in 1919.